

TWEEDE BOEK

EERSTE HOOFDSTUK.

BARON JANSSENS.

Er is geen naam in Vlaamsch België meer verspreid dan die van Janssens.

Jules Janin, die destijds in ons land een uitstapje deed, en zijne bevindingen in een boekdeel heeft samengevat, had te Doornik, te Gent en te Antwerpen naar den naam van den stroom gevraagd, dien hij voor zich zag, en natuurlijk op de drie plaatsen tot antwoord gekregen: de Schelde. Ge kunt dan ook in zijn reisbeschrijving lezen dat in België al de rivieren «l'Escaut» heeten.

Hadde nu de Fransche schrijver aan de lieden, die hij ontmoette, gevraagd hoe hun familienaam was, ik ben zeker dat hij zou hebben opgeteekend, dat in België al de menschen Janssens heeten!

Hoe het komt dat die naam zoodanig verspreid is?

Er moeten in den tijd vele Jannen in Vlaanderen hebben rondgelopen, want Janssens beteekent eenvoudig: Janszoon.

En Janssens heeft mij de volgende verklaring gegeven:

— De eerste Janssenssen, zegde hij, waren brave jongens, die nooit iets misdeden, en terwijl er velen, die een anderen naam droegen, werden opgeknoopt, bleven al de Janssenssen leven en stichtten een gezin. Vandaar dien overvloed.

Het wordt ook nog anders toegelicht, en wel als volgt:

— Als Adam een talrijk kroost bezat — men spreekt van een paar honderd zonen — besloot hij aan al die kinderen een familienaam te geven, om ze uit elkaar te kennen.

Op eenen morgen riep onze eerste vader zijne telgen

te zamen en begon de namen uit te deelen.

— Gij heet Peeters, sprak hij, en gij Verbeeck, en gij Willems, en gij Van Boom, en gij Van Dieren...

Aan het honderdste exemplaar gekomen, had hij er reeds genoeg van en hij riep:

— Kust mijn oor! De rest heet Janssens!

In den tijd der Fransche overheersching woonde er op een dorp van Brabant een mulder, die ook Janssens heette, en die bekend stond als een rijk man.

Toen onze zuiderbroeders in ons land gedrongen waren, er alles gestolen of medegenomen hadden, wat niet te heet of te zwaan was, verkochten zij kerken, kasteelen en andere gebouwen en eigendommen, om het weinige geld dat er nog in België te vinden was, naar Frankrijk te kunnen overbrengen.

Al die goederen — zwart goed geheeten — werden aan spotprijzen van de hand gedaan, en mulder Janssens, die zijn goed buiten het bereik van de Fransche klauwen had kunnen houden, kocht klooster- en kerkgoed en het prachtige slot, dat in zijn dorp gelegen was, en reeds honderden jaren toebehoorde aan de barons van Grulen, wier laatste afstammeling tegen de indringers de wapens had opgevat en die, gevangen genomen, onder den kogel stierf, gelijk zoovele onzer landgenooten, die het aandierven hun have en goed tegen de Fransche roovers te verdedigen.

De eenige zoon van den mulder, een slimme kerel, als zijn vader, was naar Brussel gaan wonen, en had aldaar een bankhuis gesticht, dat schitterende zaken deed, en zoo kwam het, dat op een schoonen dag die Janssens in den Senaat zetelde.

Toen reeds werd er gesproken van baron Janssens van Grulen, zonder dat de mulderszoon echter bepaald en in 't openbaar dien naam droeg, maar zijn eenige afstammeling pakte er weldra mede uit, en niemand zag er tegen op — buiten eenige grimmige oude edellieden, die alleen den ouden adel hoogschatten — hem als baron te erkennen.

De familieportretten van het slot van Grulen dienden als beeltenissen van de voorouders van mulders kleinzoon, en het goud van vaders bank werd gebruikt om het blazoender van Grulens te vergulden, onder een dikke laag goud,

zoodat met veel goeden wil — en dien heeft men altijd veil voor rijke lui — het leeuwken, dat op het schild der baronnen voorkwam, voor de afbeelding van St. Jan kon genomen worden en de naam Janssens dus met dit wapenschild samenhang.

Was de mulder, was diens zoon een verstandig mensch geweest, zijn kleinzoon was des te onverstandiger, en had zijne jeugd in een vadsig nietsdoen gesleten.

Toen zijn vader gestorven was, had de zoon den moed niet gevoeld, de bank te beheeren, en deze was in andere handen overgegaan.

De jonge baron Janssens had zich met een tiental millioenen uit de zaken teruggetrokken en huwde korts daarop de dochter van een schatrijken koopman.

Uit dien echt sproot eene dochter die de domheid van haren vader en de hoovaardigheid harer moeder scheen te hebben geërfd, en op 't oogenblik dat ons verhaal begint, achttien jaar oud en 't schoonste exemplaar van een rijk ganzenjong was, dat men in de hoofdstad vinden kon.

Zekeren morgen zaten te Grulen, buiten aan de deur van de afspanning «In den Nieuwen Buiten» een drietal boeren, die tot den goeuden landbouwersstand schenen te behooren, en met den waard, die voor hen stond, een praatje voerden.

Eene koets met twee paarden bespannen, gevoerd door twee knechten in livrei, reed voorbij.

De waard nam de pet van het hoofd.

De heer en de jonge juffer, die in het rijtuig zaten, keken den groetende aan, doch gewaardigden zich zelfs niet met een licht hoofdknikje zijn groet te beantwoorden.

— Slecht volk, mompelde de waard.

— Beleefd zijn ze niet, zei een der boeren.

— Beleefd! kreet de waard. Ze beschouwen ons als het slijk van de straat.

— Waarom groet gij ze dan?

— Ik moet wel. Mijne afspanning hoort dien kerel toe! Heel het dorp is om zoo te zeggen zijn eigendom.

— Zoo?... Wie is hij dan?

— Baron Janssens, de kasteelheer.

— En het meisje?

— Zijne dochter.

— 't Ziet er een lief kind uit.

— Ja, schoon van gelaat is ze, maar leelijk van inborst.

— Hoedat?

— Ze is te fier dat ze ons aanspreekt!

— Zoo?

— En geen spooq water hebben ze voor de arme menschen over.

— Wat slecht ras!... Zijn ze rijk?

— Millioenen.

— Zoo... En waar ligt het kasteel?

— Op een boogscheut van hier... De eerste dreef links...

— Schoon?

— Het schoonste van gansch den omtrek.

— De baron is van ouden adel?

De waard glimlachte.

— Zoo zeggen ze... sprak hij.

— Baron Janssens? 't Is een doodgewone naam.

— Janssens van Grulen.

— Dat klinkt beter... Vrienden, we gaan een eind verder.

De struische boer, die tot dan toe het woord had gevoerd, ledigde zijn pint en betaalde het gelag.

De drie boeren zetten hun weg voort.

— We gaan dat kasteel eens bezichtigen, zei dezelfde boer... Het moet daar goed zijn om er eenigen tijd te verblijven.

— Misschien wel, maar dat kunnen we nu toch niet doen.

— Waarom niet?

— Ge vergeet, Bertrand, dat we naar Mechelen moeten.

— Ik heb het u reeds gezegd, Robert, dat zou gevaarlijk wezen.

— Gevaarlijk of niet, ik ga. Wie weet werd Nora niet herkend en heeft men haar geene val gesteld?

— Ge waagt opnieuw uwe vrijheid. 't Was waarlijk niet die moeite waard, onze vrijheid te wagen, om de uwe te verkrijgen, als ge u zoo roekeloos in den muil van den wolf gaat werpen.

De derde boer knikte bevestigend.

— Zijt gij ook van dat gedacht, Speldemans?

— Zeker, Robert.

— Hoelang moet ik dan nog wachten en Nora zonder tijding laten?

— Een paar weken.

— Zonder haar te zien?

— Ja.

— Ik zal het beproeven... We gaan dus het kasteel van baron Janssens in oogenschouw nemen?

— Zooals ge zegt.

— En dan?

— Inlichtingen over hem inwinnen.

— En dan?

— Trachten in zijn gezelschap te geraken.

— En dan?

— Zijn hoogmoed straffen, zijn geld medenemen, al doen wat we maar kunnen om dien hoovaardigen zot en zijne nog pretentieusere dochter eene poets te spelen. We kunnen hier het aangename met het nuttige paren.

— Is dat geen gevaarlijk spel? Gij zegt dat ik mijn vrijheid op het spel zou zetten, indien ik Nora te Mechelen ging opzoeken, maar zal het niet erger zijn, als we een nieuw avontuur wagen?

— Ik geloof het niet. Ik heb een plan en, als dat uit te voeren is, zijn we voor een paar maanden bevrijd van alle vervolgingen en kunt ge vrij Nora te Brussel zien.

— En dat plan?

— Is slechts uit te voeren op het slot van baron Janssens, dat we eerst moeten gaan verkennen, vooraleer ik bepaald mijn plan maak.

— Dat zullen we dan ook dadelijk doen.

— We zijn op weg, broeder.

Zij kwamen aan het ijzeren hekken, dat aan het einde van de dreef den prachtigen lusthof van de baan scheidde, en dat open was.

De drie boeren traden binnen, doch ze hadden nauwelijks een paar stappen op het grondgebied van baron Janssens gedaan, of een man, die uit een zijpad te voorschijn kwam, trad op hen toe.

— Waarheen? klonk de vraag.

Een man trad op hen toe. (Blz. 190)

Dit werd gezegd op barschen toon.

Bertrand nam zijne pet van het hoofd en sprak op allereerbiedigsten toon:

— We zouden het park eens willen zien, heer baron.
— Baron, baron, zei de ander, doch minder ruw. Ik ben geen baron.

— Dat zoudt ge niet zeggen, sprak Robert.

— Met wien spreken we dan? vroeg Bertrand.

— Ik ben de rentmeester van den heer baron.

— Ha, des te beter. Dan hebt ge wellicht meer in de pap te brokken dan de baron zelf.

De rentmeester glimlachte.

Die vleierij had vat op hem.

— Ja, ik heb hier heel wat te zeggen, sprak hij, maar u toelating geven om het park te doorloopen, dat is toch buiten mijne macht.

— Toch?

— Ja, want alleen de baron of de barones verleen die toelating.

— Dan gaan wij ze vragen op het kasteel.

— Ge moet dat schriftelijk doen.

— Wij kunnen niet schrijven.

— En, het zou nutteloos wezen. Gij ziet er mij drie brave kerels uit, en ik zal u dan ook een goeden raad geven. Kijkt hier eens goed rond en verlaat dan den lusthof. De baron zou u toch niet antwoorden. Hij ontvangt alleen personen van hoogen adel en ik geloof niet dat gijlie tot den adel behoort?

— Langs den kant van vader Adam, ja, maar zoover zal de baron niet willen gaan op het gebied van adeldom. Hij is wellicht van ouden adel?

— Toch niet... Kom, verlaat nu deze plaats. Als de heer baron mij hier met u zag praten, zou hij het mij wellicht kwalijk nemen.

De drie mannen, gevolgd door den rentmeester, kwamen terug in de dreef.

— Is de baron een braaf heer? vroeg Bertrand, die den intendant aan 't praten wilde krijgen.

— Och, hij is niet beter of niet slechter dan een ander van zijn soort. 't Is hem niet, maar wel zijn ouders te wijten, dat hij zijne bedienden als menschen van een ander soort beschouwt. Als niet komt tot iet, dan kent iet zichzelf niet. 't Oud spreekwoord heeft gelijk.

— Inderdaad.

— Zoo gaat het in de wereld.

En de rentmeester, die zijn meester geen al te groote genegenheid scheen toe te dragen, verhaalde aan de drie boeren de gansche geschiedenis der barons Janssens.

Allen luisterden gretig toe.

Als de intendant zijn verhaal geëindigd had, vroeg Robert:

— En de dochter is zoo hoovaardig als haar vader?

— Toch niet. Het heeft zoo den schijn, voor degenen die niet weten wat er op het kasteel plaats grijpt. Ik kan u verzekeren, dat het oude hart der mulders Janssens in den boezem der jonkvrouw klopt. Haar vader dwingt haar echter hoovaardig te wezen. Ik meen te mogen gelooven, dat het meisje zeer ongelukkig is.

— Zoo?

— En ongelukkig door de liefde.

— Hoedat?

— Zij bemint een harer neven, een afstammeling van een tak der Janssens, die geen zwart goed kocht, arm bleef en dan ook niet edel werd. De jongen is zeer verstandig en bekleedt een goede plaats in het ministerie. Ik geloof dat de jonkvrouw den baron eens over die liefde gesproken heeft, maar dat het antwoord, hetwelk zij ontving, haar voor goed den moed heeft ontnomen ooit nog over haar neef een woord te reppen. Het gevolg is geweest dat de jongeling, die soms op het kasteel een paar dagen kwam doorbrengen en hier zijn verlof sleet, niet meer te zien is geweest.

— Een brave jongen?

— Doorbraaf. Hij was meer in mijn gezelschap dan in dat der edele familie.

— En de dochter hield dan ook veel van u en zocht insgelijks uw gezelschap?

— Natuurlijk.

Na nog wat gepraat te hebben over de zeden en gewoonten der kasteelbewoners, sloeg de rentmeester een zijpad in en de drie boeren zetten hun weg voort.

— Nu weten wij genoeg, zei Bertrand.

— Uw plan?

— Is kant en klaar. Hiez hebben we een gracht, wier boorden goed met gras beplant zijn. Gelieft plaats te ne-

men, heeren.

— Met genoeg, heer generaal.

Zij namen plaats aan den kant van de gracht.

— Zet nu uwe beide ooren goed open, heeren. Ik ga u mijn plan voor den naderenden veldslag ontwikkelen.

Hij begon zijn ontwerp voor te dragen en zijne makers moesten het met hem eens zijn, want zij knikten steeds toestemmend en, als Bertrand geëindigd had, zei Robert:

— Opperbest, we gaan op baron Janssens los.

AUCTOR

De laatste lotgevallen van Robert en Bertrand

Pentteekeningen van EMIEL WALRAVENS

Omslag van STAN VAN OFFEL

L. OPDEBEEK — Uitgever — ANTWERPEN